

CROMATICA ÎN ANSAMBLUL SPAȚIAL AMBIENTAL *Chromaticity in the ambient spatial ensemble*

Stela PLĂMĂDEALĂ

asist. univ., Universitatea Tehnică a Moldovei
University assistant, Technical University of Moldova
E-mail: stela.plamadeala@udu.utm.md

CZU:72.017.4

10.5281/zenodo.7129272

Elena ZAGAEVSCHI

asist. univ., Universitatea Tehnică a Moldovei
University assistant, Technical University of Moldova
E-mail: elena.zagaevschi@udu.utm.md

Summary. Numerous tests have shown that the preference for colors or combinations of them depends heavily on the age, gender and social structure of the population. The optimization of the chromatic environment involves first of all putting it in accordance with the main phases of the human life cycle. Color must be absent from visual education systems, starting with the preschool steps in which the child plays with shapes and colors and up to the final stage, in which students are educated how to use Chromatics in the ambient spatial ensemble.

Keywords: chromatic, color effects groupings, contrasts, ergonomic, aesthetic

„Niciodată lumea n-a fost atât de colorată ca azi”.

Fernard Leger

„Un kilogram de verde e cu mult mai verde decît o sută de grame de verde”.

Paul Gauguin

Numeroase teste au demonstrat că preferința pentru culori sau combinații ale acestora depinde foarte mult de vârstă, sex și structura socială a diverselor segmente ale populației. Este evident și rolul important al efectelor psihologice ale culorii asupra oamenilor, grație asociațiilor de idei ce iau naștere la contactul cu o imagine¹. Urmărind influența ambianței cromatice asupra echilibrului psihofiziologic general al omului putem spune că culoarea:

- stimulează tendința spre acțiune, energizează și tonifică, sporește capacitatea de lucru, favorizează buna dispoziție;
- relaxează, deconectează, facilitează procesul de restabilire a optimului psihofiziologic de fond, necesar bunei desfășurări a activităților ulterioare;
- are o influență neutră, care nu schimbă în mod semnificativ nici într-o direcție, nici în cealaltă, valorile date ale coordonatelor psihofiziologice de bază.

Culorile care determină cele patru tipuri de influențe sunt roșu, roșu-oranj, galben, ce au efect stimulator, excitator. Albastru închis, violet, negru au efect depresor, inhibitor. Verde, albastru – efect deconectant. Gri are efect neutru.

Optimizarea ambianței cromatice presupune, în primul rând, punerea în concordanță cu principalele faze ale ciclului vital al omului și cu conținutul sarcinilor din diferite domenii de activitate. Cel mai cunoscut și acceptat este criteriul cald-rece, în baza căruia vom putea face următoarele clasificări: culori calde – roșu, galben-roșcat, oranj, roșu-oranj, galben-oranj; culori

¹ Paul Constantin, *Culoare, arta, ambient*, București: Editura Meridiane, 1979; Paul Constantin, *Industrial*, București: Editura Meridiane, 1988; Abraham Moles, *Artă și ordinator*, București: Editura Meridiane, 1974.

reci – albastru, albastru-gălbui, verde; culori neutre – gri, vernil, roz-pal. Poziția culorilor într-un spațiu prezintă o mare importanță întrucât o culoare își schimbă caracteristicile după locul unde este aplicată – pe podea, tavan sau pereți.

Astfel, culorile calde, luminoase, pot avea efect de stimulare, când sunt aplicate într-o zonă superioară a încăperii, și de căldură și intimitate atunci când sunt aplicate pe pereții laterali sau de fermitate, siguranță, materialitate, atunci când se află jos pe podea. Culorile reci și luminoase aplicate pe tavan dau senzație de greutate, de tragere în jos a planurilor superioare, iar când sunt aplicate pe pereți oferă senzația de rece și melancolie, pe când pe podea senzația este de amețală, de inconstanță și inconsistență.

Pentru a putea folosi cât mai bine calitățile funcționale ale culorii, trebuie luate în vedere următoarele legi care le guvernează efectele:

Legea acomodării: cele mai însemnate eforturi ale ochiului se datorează fie variației cantitative a luminii, la care el răspunde prin închiderea sau deschiderea irisului, fie de care se solicită cristalinelul. În principiu se impune asigurarea unui efort vizual optim, printr-o minimă solicitare a ochiului, deoarece acomodările bruște și repetate duc rapid la oboseală, la pierderea sensibilității și chiar la orbire temporară.

Legea contrastelor simultane: această lege poate fi folosită cu succes în raporturile coloristice ambientale, cu aplicabilitate cotidiană. Contrastul dintre culorile învecinate influențează puternic, înclinând percepția spre dominantă a celei mai mari opoziții. Astfel, galbenul pe un fon violet pare mai deschis și mai intens, în timp ce violetul pe galben pare mai deschis și mai intens.

Legea contrastelor succesive: percepția este un fenomen ce cuprinde secvențe succesive sau posterioare. Ochiul nostru tinde să aducă fiecărei culori principalul ei contrast, fie valoric, fie complementar. Dacă sântem concentrați pe o suprafață portocalie pură și întoarcem privirea brusc, toate obiectele vor tinde să se coloreze în albastru (complementar), dar mai deschis și mai albicios. În continuare, are loc un nou fenomen de contrast, ochiul producând spontan complementara – portocaliul închis.

Legea iradierii: fenomenele iradierii fac ca un obiect de culoare deschisă să pară mai mare decât un altul, identic ca material, formă și dimensiune, dar de culoare închisă.

Legea raporturilor dintre viteza percepției și lungimea de undă a culorilor: nu toate tipurile de celule vizuale reacționează la fel de rapid. Roșul este perceput mai rapid ca albastrul. Culorile din centrul bandei spectrale se văd mai bine decât cele din extremități.

Importanța majoră pe care o are cromatica în ambianța umană, exterioară și interioară, determină necesitatea studierii unor probleme specifice, precum armonizarea paletelor cromatice a spațiilor urbane și mai ales a celor de odihnă și distracție; armonizarea sistemelor coloristice dominante în interiorul locuințelor; armonizarea sistemului coloristic general din ambianța industrială și ajustarea lui la specificul producției; armonizarea coloristicii ca funcție a spațiilor social – culturale, a spațiilor sanitare, școlare, comerciale, administrative; cooperarea între sistemul informațional, cel ergonomic și cel estetic, pe baza etaloanelor coloristice.

Cromatica interioară a arhitecturii mai presupune încă o gama foarte largă de condiții și probleme specifice, mergând de la cele ale birourilor sau magazinelor până la cele ale locuințelor și hotelurilor și teatrelor, de la problemele spitalelor sau caselor de odihnă, până la cele ale gărilor și aeroporturilor, de la problemele școlilor și ale muzeelor, până la cele ale atelierelor de pictură, sculptură și ceramică.

Cele mai utilizate combinații de culoare pentru interioarele ce presupun o ambianță calmă, liniștitoare (locuințe, birouri, ateliere de desen, laboratoare) sunt cele dintre diferitele nuanțe de ocru și verde deschis, care trebuie privite complex, în funcție de factori ca: vârsta sau calitatea temperamentală a oamenilor, gusturi, deprinderi, tipul mobilierului, a obiectelor din interior, destinația dorită a încăperilor. Cromatica locuințelor ridică alte probleme, dificil de prevăzut, fiindcă soluționarea lor depinde de un covor, de un vas, tablou sau draperie, care intervin în ansamblu. Trebuie echilibrată dorința generală de culori tari, pure, pe de o parte, și necesitatea absolută a zonelor de odihnă vizuală în locuințe, prin mari suprafețe cromatice neutre, prin

așezarea unor mici pete intense: roșu viu, verde ca sticla, cobalt, galben pai, mai ales servind ca fond unui obiect prețios sau ca element plastic în sine.

Culoarea nu trebuie neapărat să acopere un perete întreg cu aceeași nuanță, ci să constituie mai curând un fel de cadru, să intre în procesul de ritmare al piesei. Adevărata problemă a cromaticii interioare rămâne combinarea și dozajul culorilor. Poate fi utilă cunoașterea unor delimitări: culori funcționale (ivori, galben solar, maro luminos, vernil, verde-albăstrui, albastru luminos, gri deschis, gri luminos). Există culori de securitate și identificare: galben, oranj, roșu, verde, albastru, alb; culori decorative: roz, galben pal, galben-verzui, turcuaz, albastru fumuriu, bej, crem, rubin, verde crud, gri saturat, roșu cardinal, auriu.

Mai mulți specialiști în domeniu vin cu următoarele recomandări: la o încăpere cu pereții decorați cu culori vii, ușa trebuie să fie alba sau neagră; la o ușă de culoare închisă, clanța să aibă un ton arămiu; dacă tavanul și pardoselele sunt colorate, atunci pereții să fie albi; holul este, de regulă, o încăpere întunecoasă, el trebuie tratat în culori vii, ambianța de lumină trebuie să fie egală și delicată; bucătăria este spațiul cel mai de mult folosit din locuință, cromatica ei trebuie să fie luminoasă, discretă, cu nuanțe și accente vesele, lumina trebuie să fie atât centrală cât și locală, pe spațiile de lucru și de luat masa; living-room-ul, camera de zi, este o încăpere cu funcții multiple, care trebuie armonizate și coloristic, fiind un spațiu de relaxare, uneori și de studiu, aici petele de culori sunt esențiale; camera copiilor – o încăpere de obicei de mai mici dimensiuni, trebuie armonizată în culori pure, vesele, dar nu foarte excitante. Iluminatul este foarte important și pune în evidență compozițiile de forma și culoare; mobilierul, mai ales mobila stil, trebuie să reflecte o armonie, un echilibru, o unitate perfectă între culorile textilelor și nuanțele utilizate. În cazul mobilei stil, trebuie respectate și o serie de informații istorice, de exemplu, cu referire la culoarea și tipul materialului de acoperire utilizat la tapițerii în perioada respectivă, felul finisării, caracteristicile ambianței.

O mare importanță are cromatică în interior, fără de care nu se pot evidenția relațiile dintre formă, culoare și lumină, elemente fundamentale ce stau la baza tuturor componentelor ambianței spațiale. Culoarea trebuie să fie nelipsită din sistemele de educație vizuală, începând cu treptele preșcolare în care copilul se joacă cu formele și culorile și până la ultimul stadiu, în care studenții sunt educați cum să folosească cromatică în ansamblul spațial ambianțial.